

Stanislav Poskočil

Egon Morgenstern

**Přežil jsem
peklo gulagu**

Stockholm

Petrohrad
(Leningrad)

Riga

Dvinsk

Postavy

Buclov

Moloděčno

Minsk

Moskva

Vilnius

Varšava

Berlín

Praha

Ostrava

Krakov

Pečorský záliv

Vorkuta

Egon Morgenstern

Přežil jsem peklo gulagu

Pečora

Kotlas

Stanislav Poskočil

Nakladatelství P3K

Praha 2015

Aktubinsk

0

500 km

Kniha byla vydána s laskavou podporou
Nadace Židovské obce v Praze,
Nadačního fondu obětem holocaustu.

Tato kniha vychází z nepublikované práce
Poskočil, S., Golobová, M.: Přežil jsem peklo gulagu.
(Napsáno v Mohelnici v roce 2007.)

© Stanislav Poskočil, 2015
© Nakladatelství P3K, 2015

ISBN 978-80-87343-53-1 (tištěná kniha)
ISBN 978-80-87343-55-5 (PDF)
ISBN 978-80-87343-56-2 (eKniha – epub)
ISBN 978-80-87343-57-9 (eKniha – mobi)

Za trochu lásky šel jsem v širou Rus
šel s hlavou odkrytou a často chodil bos

cestou necestou na gulag, na Sibiř zas
za trochu chleba, ryby, vody denně chodil jsem bos

Tak život plynul v utrpení dál a dál
a po dvaceti letech přišel jsem domů zas.

Většina z nás je přesvědčena, že ví, jak vypadá hrůza v lágrech. Co museli prožít lidé v sovětských lágrech, to si ale nikdo neumí představit. Proto jsem napsal tuto knížku, abyste nahlédli, jaký byl ve skutečnosti náš prostý život ve vězení na gulagu.

(Egon Morgenstern, Vilnius, 2004)

Předmluva

Touto útlou knížkou bychom chtěli uctít památku těch, kteří za druhé světové války opustili své domovy, aby se zbraní v ruce bojovali proti hitlerovskému Německu. Byli to lidé různých národností a náboženských vyznání, ale měli společnou touhu, která se bohužel mnohým nesplnila. Někteří místo boje na frontách skončili v pekle sovětských gulagů, kde museli za nelidských a otřesných podmínek bojovat za záchranu holého života, a jen některým se podařilo přežít.

Jedním z nich byl pan Egon Bernard Morgenstern, občan Československé republiky, židovské národnosti. Útěkem z vlasti projevil touhu vzít do ruky zbraň a bojovat v řadách Rudé armády, čímž by zároveň unikl plynovým komorám a spalovacím pecím německých vyhlazovacích táborů.

Vše dopadlo jinak. Před odchodem za hranice mu sestra Fanka, obdařená věšteckým nadáním, prorokovala: „Projdeš velikým utrpením, ale zůstaneš naživu. Vidím husté hvozdy, které tě zachrání. Jenže tvůj návrat do vlasti bude trvat nekonečně dlouho.“ To vše se splnilo do posledního písmene. A o tom bude i tato kniha.

Pan Morgenstern se vrátil do milované vlasti až po dvaceti letech v roce 1960, ale jen dočasně. Setkal se se svými příbuznými – sestrou a bratry, ale rodiče a jedna sestra zahynuli za šoa. Jen díky usilovné práci při hledání svých příbuzných a hlavně díky pomoci Červeného kříže se mohl setkat se svými drahými.

Ing. Stanislav Poskočil

Egon Morgenstern – voják základní služby v letech 1936–1939
Rodina – maminka Laura, tatínek Julius, sestra Renata a bratr Armín (1930)

Život v Československu

MLÁDÍ

Narodil jsem se těsně před vypuknutím první světové války – 27. července 1914 ve Vídni¹. Záhy jsme se však přestěhovali do Loštic (na severu Hané). Byl jsem čtvrtým dítětem v chudé rodině, po mně přišli na svět ještě dva sourozenci². Otec pracoval jako dělník v hutích a dolech, maminka byla porodní asistentkou.

V Lošticích nebyla práce, a tak se rodina přestěhovala za prací do Fryštátu. Na toto období svého života si ovšem nepamatuji, znám je z vyprávění rodičů a známých, kteří ty hladové roky války prožili. Spousta mladých mužů odcházela na frontu, mnozí umírali. Po skončení války v roce 1918 nastala v kraji, kde jsme žili, velká nezaměstnanost. I můj otec byl často bez práce. Pořádaly se hojné stávky a demonstrace, jichž jsem se jako malý chlapec rovněž účastnil rozdáváním letáků. Byl jsem hloupý kluk, neměl jsem ani tušení, oč vlastně jde.

Můj otec Julius Morgenstern byl vyučený strojní zámečnick a jeden čas pracoval v Třineckých železárnách. Vyráběly se zde bezežvé roury. Když se i můj otec ocitl bez práce a tím i bez peněz, situaci musela zachraňovat maminka. Pomáhala při porodech.

¹ Místo narození je s otazníkem. Sčítací operáty 1921 (Loštice) uvádějí Vídeň, na jiných dokumentech je uveden Fryštát (např. kmenový list čsl. armády z roku 1936). V Lošticích ani Fryštátě není o narození Egona Morgensterna záznam.

² Františka (1908), Richard (1910), Eliška (1911), Egon (1914), Renata (1917), Armín (1922).

Mnoho tím nezískala, poměry v jednotlivých rodinách se lišily jen nepatrně. Maminka Laura docházela nejen k porodům, ale uplatňovala své umění první pomoci při různých úrazech, občas včasným zásahem zachránila některým postiženým horníkům či hutníkům nejen zdraví, ale i život. Často nedostala za pomoc ani korunu, ale nic si z toho nedělala – pomáhala dál.

Nás šest sourozenců nebylo často čím nakrmit, chodili jsme otrhaní, většinu roku bosí, ale snažili jsme se rodičům pomáhat, jak to šlo. V zimním období jsme jezdili na haldy vybírat kousky uhlí, cesta tam a zpět trvala tři hodiny.

Navštěvoval jsem německou školu, ale doma se hovořilo výhradně česky. Mé oblíbené předměty byly dějepis a matematika. I do školy jsme chodili oblečení všelijak, věci jsem nosil po starších sourozencích. Boty jsme si půjčovali. Na školní pomůcky také nebyly peníze, něco nám půjčovali spolužáci, případně pan učitel. Zkrátka – učili jsme se podle možností, naším snem bylo absolvovat alespoň obecnou a měšťanskou školu.

Já jsem ji ukončil ve čtrnácti letech, abych se mohl vyučit a začít vydělávat. Odjel jsem do Náchoda, kde byl můj strýc topičem v hotelu Beránek. Ten mi zařídil učení na číšníka. Byla to nelehká léta, pracoval jsem od svítání do noci, den za dnem stále stejný stereotyp. Lokál se denně důkladně uklízel, podlaha drhla rýžákem. V kuchyni jsem musel pomáhat při vaření, mýt nádobí. Učit se chování číšníka a umění, jak být pozorný k hostům, bylo snad to nejdůležitější. V tom mi pan šéf pomáhal i pohlavky. On i jeho paní byli velmi přísní. Nejvíce jsem se obával vyhození, za každou cenu bylo nutno vyučit se, vydělat nějaké peníze, dát je na podporu rodině. O stravu nouze nebyla, v kuchyni jsem se najedl dosyta. V létě jsem spal na půdě, v zimě na lavičce v lokále nebo v rohu na koberci. Příkrýval jsem se kabátem. Po celodenní dřině bylo usínání snadné, spal jsem jak dudek, ráno jsem se nemohl probudit. Nejhorší byly dny, kdy k mým povinnostem patřilo loupaní brambor. Musel jsem vstát o dvě hodiny dříve a připravit je k vaření. Den za dnem plynul, při vši práci čas letěl a já byl rád, že se mohu vyučit, mít aspoň střechu nad hlavou, nocleh a jídlo.